

EXPUNERE DE MOTIVE

la propunerea legislativă pentru completarea Legii nr. 287/2009 privind Codul civil și a Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă

Prezenta inițiativă legislativă are ca obiect instituirea unor garanții minime de transparență, informare și protecție procedurală pentru debitorii persoane fizice în cazul cesiunilor de creanță și al executării silită pornite de cesionari sau de entități care acționează în numele acestora.

Inițiativa nu urmărește înlăturarea obligației debitorilor de a-și achita datoriile și nici restrângerea nejustificată a dreptului creditorilor de a-și recupera creanțele. Dimpotrivă, scopul acestei propuneri legislative este acela de a așeza raportul dintre debitor și creditorul cesionar pe o bază corectă, clară și verificabilă, astfel încât plata datoriei să se facă în condiții de transparență, iar executarea silită să nu fie pornită sau continuată pe baza unor sume neexplicate, comunicate sumar ori imposibil de verificat de către debitor.

În practică, numeroși debitori persoane fizice se confruntă cu situații în care creanțele rezultate din contracte de credit, contracte de consum, contracte de servicii sau alte raporturi juridice sunt cesionate succesiv între diferite entități. Debitorul primește notificări de la societăți diferite, uneori prin reprezentanți, recuperatori sau platforme de plată, fără a i se comunica în mod clar și complet cine este creditorul actual, ce sumă reprezintă principal, ce sumă reprezintă dobânzi, penalități sau comisioane, ce plăți au fost deja efectuate, cum au fost imputate acestea și care este soldul real la zi.

În asemenea situații, debitorul de bună-credință este pus într-o poziție de inferioritate evidentă. El poate dori să plătească, poate solicita un grafic de plată, un desfășurător al debitului sau confirmarea valabilității unei eșalonări, însă, în lipsa unui răspuns complet, riscă să acumuleze în continuare penalități, dobânzi sau alte accesorii. Mai grav, o plată parțială făcută tocmai pentru a demonstra bună-credință sau pentru a continua o eșalonare comunicată de creditor poate ajunge să fie interpretată împotriva debitorului ca o recunoaștere necondiționată a întregului debit, inclusiv a sumelor pe care acesta nu le-a putut verifica niciodată.

Această situație este inechitabilă și contrară ideii de transparență contractuală. Plata parțială nu trebuie să devină o capcană juridică prin care debitorul, fără să fi primit un calcul complet și verificabil, ajunge să fie considerat că a recunoscut toate dobânzile, penalitățile, comisioanele și costurile pretinse ulterior de un cesionar. Este firesc ca debitorul care plătește o sumă parțială să fie considerat de bună-credință în limita acelei plăți și în condițiile ofertei concrete care i-a fost comunicată. Nu este însă firesc ca aceeași plată să fie extinsă automat asupra întregului debit, asupra tuturor accesoriilor și asupra tuturor sumelor pretinse ulterior, în lipsa unei recunoașteri exprese, clare și separate a cuantumului total.

Legislația actuală reglementează instituția cesiunii de creanță și condițiile în care aceasta produce efecte față de debitor. Totodată, Codul de procedură civilă prevede că executarea silită poate avea loc numai pentru o creanță certă, lichidă și exigibilă. Cu toate acestea, în practică, simpla comunicare a unei sume finale de către cesionar este uneori tratată ca fiind suficientă, fără ca debitorului să i se prezinte o situație detaliată, defalcată și verificabilă a debitului. Astfel, noțiunea de creanță lichidă ajunge să fie golită de conținut în cazul creanțelor cesionate, dacă suma urmărită este doar afirmată de creditor, nu și explicată printr-un calcul verificabil.

Prezenta propunere legislativă vine să corecteze această vulnerabilitate prin introducerea obligației creditorului cesionar sau a reprezentantului acestuia de a comunica debitorului persoană fizică o situație detaliată, defalcată și verificabilă a debitului. Această situație trebuie să cuprindă, în mod obligatoriu, valoarea creanței la data nașterii obligației, valoarea creanței la data fiecărei cesiuni, principalul rămas de plată, dobânzile, dobânzile penalizatoare, penalitățile, comisioanele, cheltuielile, plățile efectuate de debitor, sumele încasate prin executare silită, modul de imputare a fiecărei plăți sau încasări, soldul rămas de plată, data până la care soldul este calculat, identitatea creditorului actual, datele de plată și documentele justificative ori formula de calcul care permite verificarea soldului.

Această reglementare este necesară deoarece termenii generali precum „sold actualizat” sau „situația debitului” pot fi interpretați formal, prin transmiterea unei simple sume globale, fără nicio defalcare. Or, debitorul nu are nevoie doar să i se spună cât pretinde creditorul, ci trebuie să poată verifica de ce se pretinde acea sumă, cum s-a ajuns la ea și ce sume au fost deja scăzute. În lipsa acestor informații, debitorul nu poate decide în mod real dacă achită, contestă, solicită eșalonare ori negociază stingerea creanței.

Propunerea legislativă stabilește și un termen rezonabil de 15 zile lucrătoare în care cesionarul sau reprezentantul acestuia trebuie să răspundă solicitării debitorului. Termenul este suficient pentru ca profesionistul care deține sau administrează creanța să poată transmite informațiile necesare, dar și suficient de scurt pentru a nu permite acumularea nejustificată de penalități în sarcina debitorului. În acest sens, proiectul prevede că, până la comunicarea completă a situației detaliate, defalcate și verificabile a debitului, debitorul nu poate fi considerat de rea-credință pentru neefectuarea plății sumelor necomunicate complet, iar cesionarul nu poate pretinde dobânzi penalizatoare, penalități ori alte accesorii aferente intervalului cuprins între data solicitării și data comunicării complete.

Această soluție este una echilibrată. Creditorul nu pierde creanța. Debitorul nu este exonerat de plată. Singura consecință este aceea că profesionistul care pretinde plata trebuie să explice în mod complet și verificabil suma pretinsă, iar dacă nu o face la timp, nu poate profita de propria lipsă de transparență pentru a acumula penalități suplimentare.

De asemenea, proiectul reglementează expres efectul plății parțiale în cazul creanțelor cesionate. Astfel, plata parțială efectuată de debitor după comunicarea cesiunii, în cursul negocierilor privind eşalonarea, reducerea, restructurarea ori stingerea debitului sau înainte de comunicarea unei situații detaliate, defalcate și verificabile a debitului nu va constitui, prin ea însăși, recunoaștere neechivocă a întregului debit, a accesoriilor ori a cuantumului pretins de cesionar. O asemenea plată va produce efecte în limita sumei achitate și în condițiile concrete ale ofertei comunicate debitorului, cu excepția cazului în care debitorul recunoaște expres, prin înscris separat, cuantumul total și structura debitului.

Această modificare este necesară pentru a preveni folosirea abuzivă a plăților parțiale împotriva debitorilor de bună-credință. În practică, debitorul poate achita o rată parțială pentru că a primit o ofertă de eşalonare sau pentru că dorește să evite executarea silită. O asemenea conduită nu trebuie sancționată prin transformarea plății într-o recunoaștere totală, necondiționată și definitivă a tuturor sumelor pretinse ulterior. Plata parțială trebuie să fie un act de bună-credință, nu o capcană procedurală.

În materia prescripției dreptului de a obține executarea silită, proiectul introduce o regulă specială pentru creanțele cesionate împotriva debitorilor persoane fizice. Plata parțială efectuată în condițiile menționate anterior nu va întrerupe prescripția pentru întreaga creanță și accesoriile acesteia decât dacă debitorul a recunoscut expres, prin înscris separat, cuantumul total pretins și structura debitului. În lipsa unei asemenea recunoașteri exprese, efectul întreruptiv va opera numai în limita sumei efectiv achitate.

Această soluție este justificată de realitatea practică a cesiunilor de creanță. Debitorul poate face o plată minimă pentru a respecta o ofertă de eşalonare, pentru a evita presiuni suplimentare sau pentru a demonstra bună-credință, fără să aibă cunoștință completă despre structura debitului. Ar fi disproporționat ca o asemenea plată să reactiveze ori să prelungească automat dreptul de executare pentru întreaga sumă pretinsă, inclusiv pentru penalități, dobânzi sau accesorii necomunicate complet.

În ceea ce privește Codul de procedură civilă, proiectul introduce condiții suplimentare de verificare în cazul executării silite a creanțelor cesionate. În aceste cazuri, creanța nu va fi considerată lichidă sub aspectul cuantumului dacă cererea de executare silită nu este însoțită de situația detaliată, defalcată și verificabilă a debitului și de dovada comunicării acesteia către debitor înainte de formularea cererii de executare silită. De asemenea, instanța va respinge cererea de încuviințare a executării silite dacă aceste documente nu sunt depuse.

Această modificare nu îngreunează nejustificat executarea silită, ci o aşază pe baze corecte. Încuviințarea executării silite este o etapă esențială în care instanța verifică existența condițiilor legale. Dacă debitorul urmează să fie supus unei executări silite, inclusiv prin poprirea veniturilor sau a conturilor bancare,

este firesc ca instanța să aibă la dispoziție nu doar o sumă globală, ci și documentele care arată cum s-a ajuns la acea sumă.

Propunerea legislativă are, așadar, un caracter preventiv. Ea reduce riscul contestațiilor la executare, reduce volumul litigiilor generate de solduri neclare și obligă creditorii cesionari să prezinte încă de la început informațiile pe care, în mod firesc, ar trebui să le dețină. Un creditor care cumpără o creanță trebuie să poată explica exact ce a cumpărat, cât pretinde, ce s-a plătit, ce s-a scăzut și ce mai rămâne de plată.

Inițiativa are și un important rol social. În ultimii ani, numeroase persoane fizice au ajuns să fie executate silit pentru creanțe cesionate succesiv, uneori după perioade lungi de timp, în baza unor comunicări greu de urmărit și a unor solduri dificil de verificat. Pentru debitorul obișnuit, succesiunea de entități, denumiri comerciale, reprezentanți, platforme de plată și notificări creează confuzie. În fața acestei confuzii, legea trebuie să impună o regulă simplă: cine cere bani trebuie să explice datoria.

Măsura propusă nu afectează dreptul de proprietate al creditorului și nici dreptul acestuia de acces la executare silită. Creditorul își poate recupera creanța, dar numai după ce comunică debitorului și instanței un calcul complet, defalcat și verificabil. Aceasta este o cerință de transparență și proporționalitate, nu o piedică nejustificată în calea recuperării creanțelor.

Totodată, proiectul nu favorizează debitorii de rea-credință. Debitorul care a primit situația completă a debitului și care nu plătește poate fi urmărit silit în condițiile legii. Debitorul care recunoaște expres, prin înscris separat, suma totală și structura debitului va suporta consecințele acelei recunoașteri. Protecția instituită privește doar situațiile în care debitorul nu a primit informațiile necesare pentru a verifica soldul și în care plata parțială ar putea fi folosită disproporționat împotriva sa.

Impactul bugetar

Impactul bugetar al inițiativei este inexistent. Propunerea legislativă nu instituie cheltuieli publice noi, nu creează structuri administrative suplimentare și nu presupune alocări bugetare. Obligațiile introduse privesc profesioniștii care dobândesc sau administrează creanțe cesionate și care, în mod firesc, trebuie să dețină evidența completă a debitului pe care îl pretind.

În plan economic și social, inițiativa poate avea efecte pozitive prin creșterea disciplinei în activitatea de recuperare a creanțelor, reducerea executărilor silite pornite pe solduri neclare și diminuarea numărului de litigii generate de lipsa de transparență. Debitorii de bună-credință vor putea plăti în cunoștință de cauză, iar creditorii corecți vor beneficia de un cadru mai clar și mai previzibil.

În concluzie, prezenta propunere legislativă urmărește introducerea unei reguli simple, juste și necesare: creanța cesionată poate fi executată silit numai dacă este explicată complet, defalcat și verificabil, iar plata parțială făcută de debitor în contextul unei cesiuni sau al unei eșalonări nu trebuie să fie

transformată automat într-o recunoaștere necondiționată a întregului debit. Prin această reglementare, se consolidează transparența, se protejează debitorii de bună-credință și se asigură un echilibru real între dreptul creditorului de a-și recupera creanța și dreptul debitorului de a cunoaște exact ce i se pretinde.

Inițiator:

Nini-Alexandru Pascalini

Deputat Circumscripția nr. 4 Bacău

